

VERVANGINGSWAARDE EN PRIJSPOLITIEK IN HEDEN EN VERLEDEN

II

door Prof. Dr H. J. van der Schroeff

De aanvaarding door de Overheid van het beginsel van de vervangingswaarde voor de prijspolitiek houdt in — zo schreef ik aan het slot van mijn eerste artikel ¹⁾ — dat de Overheid de thans optredende algemene prijsstijging als onontkoombaar heeft aanvaard in haar gevolgen voor de vermindering van het reële nationale inkomen. Daarmede is de Regering in haar beleid afgeweken van de lijn, welke zij bij vorige prijsverhogingen op de nationale en internationale markt heeft gevolgd; zij heeft bij de huidige economische en monetaire toestand een kunstmatige druk op het prijsniveau, dan wel een prijsstop, niet doelmatig geoordeeld. In plaats van — gelijk bij vroegere gelegenheden — de calculatie op grondslag van de uitgaafprijs dwingend voor te schrijven, heeft zij thans de toepassing van het beginsel van de vervangingswaarde als grondslag voor de prijsvorming toelaatbaar geacht.

De betekenis, welke aan dit besluit moet worden toegekend is, dat hiermede de druk, welke door middel van prijsbeheersingsmaatregelen op het prijsniveau is uitgeoefend — bijzondere beschikkingen buiten beschouwing gelaten — is opgeheven. Het voorschrijven toch van een calculatie op basis van de uitgaafprijs oefent een drukkende werking uit op het prijsniveau, doordat een nieuw opgetreden prijsstijging van de productiemiddelen zich eerst dan in de kostprijs van de daarmede voortgebrachte goederen doet gevoelen, nadat de in het bedrijf reeds aanwezige voorraden zijn opgebruikt. Het calculeren van de uitgaafprijs brengt — zoals ik het te anderer plaatse heb uitgedrukt ²⁾ — een verdragingsfactor in de prijsstijging, welke zich bij toepassing van de vervangingswaarde niet voordoet. Bij laatstbedoelde calculatie zet een stijging van de prijzen van de productiemiddelen zich onmiddellijk in de kostprijs voort als erkenning van een verhoging van de kosten van de voortbrenging, niet alleen van de productiekosten van het bedrijf, maar tevens van de maatschappelijke kosten van de voortbrenging. Een stijging van het prijsniveau houdt in een verhoging van de sociale kosten van de productie, die, indien de productiviteit niet tezelfder tijd wordt vergroot, onvermijdelijk een vermindering van het maatschappelijk inkomen betekent.

Het is deze consequentie, welke voor de huidige omstandigheden door de Regering in haar prijspolitiek is aanvaard. In de Nota omtrent de Prijspolitiek wordt gezegd, dat de vermindering van het reële nationale inkomen tot uitdrukking zal komen in een stijging van het prijsniveau, een stijging, welke niet geheel door een stijging van de geldinkomens mag worden gevolgd, maar welke door het inkomen zal moeten worden opgevangen, wil de werking van de inflatiespiraal worden vermeden. Dit standpunt met betrekking tot de relatie van prijsniveau en inkomen moet als juist worden erkend. Hoe moet het verwonderen, dat het standpunt ten aanzien van deze relatie bij de fiscale politiek een geheel andere is dan bij de prijspolitiek, ja zelfs daaraan diametraal tegengesteld is. Leerrijk is hetgeen dienaangaande in de Memorie van Toelichting betreffende

¹⁾ Octobernummer van dit blad.

²⁾ in mijn intreedende „De evolutie van het kostenbegrip in de bedrijfseconomie” 1946.

de Wet Belastingherziening 1950 wordt gezegd, waar een overgang naar het stelsel van de vervangingswaarde onverantwoord wordt geacht. Ter expositie van de argumenten, welke daarbij naar voren zijn gebracht, nemen wij hieronder dat gedeelte van de Memorie, dat op de vervangingswaarde betrekking heeft, woordelijk over:

„De door sommige bepleite principiële overgang naar een stelsel, waar-
„bij in beginsel wordt uitgegaan van de vervangingswaarde — hoe men
„zich een zodanig stelsel ook moge denken — zou naar het oordeel van
„de ondergetekende onverantwoord zijn. Welke betekenis aan het leer-
„stuk der vervangingswaarde ook bij de kostprijberekening toekomt, over
„de wenselijkheid, gezien vanuit een algemeen economisch gezichtspunt,
„van een transponering daarvan op fiscaal gebied bestaat allerm minst een-
„stemmigheid en de gevolgen ervan laten zich niet overzien. Het baart
„dan ook geen verwondering, dat men nog in geen land daartoe is over-
„gegaan. Voor de ondergetekende heeft dan ook de doorslag gegeven
„niet een bedrijfseconomisch leerstuk — van hoe grote waarde op zichzelf
„ook — doch de financieel-economische toestand van dit ogenblik in ver-
„band met het cardinale belang van een noodzakelijke vernieuwing van
„het productieapparaat.”

Het is in het bijzonder het laatste argument, dat verwondering wekt. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat de noodzakelijke vernieuwing van het productie-apparaat eerst door de toepassing van het beginsel van de vervangingswaarde is verzekerd. Het argument van de vernieuwing kan dan ook kwalijk worden aangevoerd tegen de toepassing van de vervangingswaarde; zij vormt het meest krachtige argument daarvoor. Enige jaren geleden merkte ik reeds op ³⁾, dat de kunstmatige verlaging van het prijsniveau onder invloed van de prijsvoorschriften, verkregen is ten koste van de instandhouding van het productievermogen.

Niet alleen de in het verleden gevoerde prijspolitiek heeft ten deze schadelijk gewerkt, maar eveneens de grondslagen voor de heffingen op de winst, volgens welke — economisch volkomen irrationeel — ook de toeneming van het vermogen wordt belast, welke het gevolg is van de waarde-stijging van de productiemiddelen, waarover het bedrijf beschikt. Het belasten van deze vermogenstoename, waarvan het duidelijk is, dat zij geen deel uitmaakt van de winst, heeft de intering van de productiecapaciteit in sterke mate geaggraveerd. Het geheel van maatregelen heeft de bedrijven de gelegenheid ontnomen in voldoende mate rekening te houden met de geleidelijk toenemende vervangingsverplichting, welke — inzonderheid met betrekking tot de duurzame productiemiddelen — door de stijging van het prijsniveau is ontstaan. In dit licht gezien moet het argument in de Memorie van Antwoord van de Wet Belastingherziening 1950 tegen de vervangingswaarde aangevoerd, dat „bij de belastingheffing in de sfeer van ondernemingen in het algemeen van nominale bedragen moet worden uitgegaan”, ondeugdelijk worden genoemd.

Hoe de nieuwe winstdefinitie, opgenomen in de Wet Belastingherziening 1950, in de practijk zal worden geïnterpreteerd, zal dienen te worden afgewacht. Ook al doen de bovenaangeduide uitlatingen in de beide Memories moeilijkheden vrezen, de wettekst laat nochtans de mogelijkheid voor een interpretatie in de richting van de toepassing van de vervangingswaarde. „Winst — zo luidt art. 6 — is het bedrag van de ge-

³⁾ in mijn eerder aangehaalde intreerede, blz. 18.

zamenlijke voordelen, die, onder welke naam en in welke vorm ook, worden verkregen uit bedrijf of uit zelfstandig beroep". Hoewel in art. 8 eerste lid met betrekking tot de vaststelling van de afschrijvingen op bedrijfsmiddelen van afschaffingskosten wordt gesproken, welke nog niet zijn afgeschreven, behoeft toch naar mijn mening deze tekstkeus een interpretatie in de richting van de vervangingswaarde niet onvermijdelijk in de weg te staan. Zal jurisprudentie daarvoor noodzakelijk zijn, geen twijfel ten aanzien van de interpretatie biedt het derde lid van art. 8, waarin de mogelijkheid wordt gelaten van bedrijfsmiddelen, welke na 31 December 1949, doch voor 1 Januari 1953 zijn verworven, een derde vervroegd af te schrijven, een bepaling, welke de investering in nieuwe bedrijfsmiddelen wil bevorderen.

De spanning tussen de standpunten van prijspolitiek en fiscale politiek stelt de bedrijven in een uiterst moeilijke positie, omdat na de gewijzigde inzichten van de Regering omtrent de prijspolitiek en de uitwerking, welke daarvan op het prijsniveau kan worden verwacht, de discrepantie tussen de naar economische grondslagen berekende en de naar fiscale maatstaven vastgestelde winst dreigt te worden vergroot. Zo de fiscus voor de winstbepaling het goed koopmansgebruik, waarvan art. 7 eerste lid spreekt, zou hanteren op een wijze, dat de winst met de door vermogensvergelijking berekende toeneming van het vermogen gelijk zou zijn, dreigt met de stijging van het prijsniveau het daaruit voortgekomen (en onmisbare) vermogensaccres te worden belast, hoewel dat niet als winst kan worden aangemerkt. De moeilijkheden, waarvoor het bedrijfsleven zich ziet gesteld, zouden in aanzienlijke mate toenemen. Het is dan ook nauwelijks denkbaar, dat — de Memorie van Toelichting ten spijt — de Belastingherziening 1950 niet in de zin van de toepassing van de vervangingswaarde zou worden omgebogen om te voorkomen, dat terwijl de Regering in haar prijsbeleid de oplossing van de door de prijsstijging gezezen economische moeilijkheden zoekt in de doelbewuste aanvaarding van een vermindering van het inkomen, fiscaal steeds hogere „winsten", die voor het grootste deel geen winsten zijn, zouden worden belast. De algemene grondslagen van prijsbeleid en fiscale politiek zullen met elkander in overeenstemming moeten worden gebracht. Het bedrijfsleven wacht op nieuwe richtlijnen. Hierbij zij vastgesteld, dat het ten deze gaat om de instandhouding van de productiecapaciteit van de gemeenschap als bron van onze welvaart. Ten deze zal moeten worden gezegd: er is periculum in mora!

Bij de uitspraak van de Minister van Economische Zaken in de Tweede Kamer, waarbij de prijsbepaling op basis van de vervangingswaarde toelaatbaar wordt geacht, is de voorwaarde gesteld, dat dit alleen geldt, voor zover het normale voorraden betreft. Evenals bij voorgaande gelegenheden heeft de Regering ook thans het vraagstuk wederom verbonden aan de „normale voorraden", waarbij zowel de vraag rijst wat onder normaal moet worden verstaan als hoe het begrip voorraden zal moeten worden geïnterpreteerd.

Dat men aanleiding gevonden heeft abnormale voorraden van de toepassing van de vervangingswaarde uit te sluiten is wel te begrijpen. Gezorgd dient te worden, dat misbruik, dat bij toepassing van het beginsel van de vervangingswaarde in de praktijk te vrezzen valt en dat tot een sociaal te veroordelen prijsopdrijving zou leiden, wordt uitgesloten. Zo valt het voorschrift te verklaren, dat abnormale voorraden (abnormaal zowel in grootte als in samenstelling van de voorraad), welke zijn inge-

kocht om van de prijsstijging een ongeoorloofd gebruik te maken, op basis van de aanschaffingsprijs moeten worden berekend. Het zal in de praktijk niet steeds gemakkelijk vallen uit te maken wat onder bepaalde omstandigheden als normaal of als abnormaal zal moeten worden aangemerkt en wat derhalve als prijsverhoging of als prijsopdrijving moet worden beschouwd. De functie van de voorraden in het bedrijf zal bij deze vraag moeten beslissen.

Hoe zeer ik deze vraag van praktisch belang acht, van meer principiële betekenis acht ik de interpretatie van hetgeen onder voorraad zal moeten worden verstaan. Zoals bekend moet t.a.v. de voorraad worden onderscheiden in de technische voorraad en de economische voorraad. Onder de technische voorraad dient te worden verstaan de materiële voorraad, zoals deze in het bedrijf aanwezig is. De economische voorraad loopt met de materiële voorraad niet parallel. In economisch opzicht is er sprake van een voorraad, indien het bedrijf inkopen heeft gedaan, waar nog geen verkopen tegenover staan. Voor deze goederen (of prestaties) heeft het bedrijf zich aan een prijs op de inkoopmarkt gebonden, waardoor het afhankelijk is geworden van wijzigingen van de vervangingsprijs op deze markt. Dit drukt men uit door te zeggen, dat over de economische voorraad prijsrisico wordt gelopen.

Zo in het kader van de toepassing van de vervangingswaarde over voorraad wordt gesproken, valt uitsluitend te denken aan de economische voorraad. Van deze voorraad loopt de producent het risico van prijswijzigingen op de inkoopmarkt. Dit prijsrisico betreft zich niet alleen op de materieel aanwezige voorraad, maar ook op de inkopen, welke reeds worden afgesloten, doch waarvan de levering nog niet plaats vond, zodat de goederen nog niet in de technische voorraad zijn begrepen. Het prijsrisico eindigt op het moment, dat ter verkoopmarkt de ruil plaats vindt. De economische voorraad wordt dan ook gevonden door de technische voorraad en de hoeveelheden der gekochte, nog niet uitgeleverde goederen met de kwanta der voorverkopen te verminderen. De voorraad kan zowel positief als negatief zijn, waarvan de laatste positie wijst op het nalaten van een tijdige vervanging. Wat betreft de vlottende bedrijfsmiddelen gaan wij hier ter plaatse aan de negatieve voorraad voorbij, aangezien deze veelal wijst op een speculatieve handeling. Anders staat het met de vervangingsverplichting, welke zich voordoet bij de duurzame productiemiddelen, als gevolg van de door de ondeelbaarheid dezer middelen onvermijdelijk uitgestelde vervanging. Op de positie, die hierdoor geschapen wordt en die in haar economische gevolgen met een negatieve economische voorraad gelijk staat, komen wij hieronder terug.

Uit het bovenstaande vloeit voort, dat zo met betrekking tot het toelaten van de calculatie op basis van de vervangingswaarde over normale voorraden wordt gesproken, deze in economische zin zullen moeten worden geïnterpreteerd. Er is goede reden om dit nadrukkelijk te betogen en wel in verband met hetgeen is voorgeschreven in de Prijzenbeschikking Textielgoederen 1950 (Ned. Staatscrt. 27 Sept. 1950 Nr. 188). In deze Beschikking is vastgelegd, dat de prijs, waarvoor een aantal met name genoemde textielgoederen door groot- en kleinhandelaren ten hoogste mag worden verkocht, bepaald wordt door de werkelijk betaalde inkoop-prijs „met dien verstande, — zoals art. 2 voorschrijft — dat, indien de handelaar aantoon een zelfde of nagenoeg een zelfde textielgoed ten verkoop aanwezig te hebben, hetwelk hij laatstelijk in gebruikelijke hoeveelheid voor een hogere prijs heeft ingekocht van een leverancier, die dit

goed regelmatig verhandelt, deze hogere prijs mag worden in rekening gebracht". De reden, waarom in de wettekst gesproken wordt van goederen, welke in gebruikelijke hoeveelheden zijn ingekocht van een leverancier, die deze goederen regelmatig verhandelt, zal duidelijk zijn. Met dit voorschrift wordt getracht prijsgeknoui met incidentele transacties uit te schakelen.

Onze aandacht richt zich op het deel van de tekst, waarin gezegd wordt, dat de handelaar moet aantonen eenzelfde of nagenoeg eenzelfde goed ten verkoop *aanwezig* te hebben. De uitdrukking „aanwezig” koppelt het calculeren van een hogere prijs aan de technische voorraad. Ten onrechte! Zo er een prijsstijging is, zal de hogere prijs betrokken moeten worden op de economische voorraad, derhalve ook over goederen, welke reeds werden ingekocht, maar waarvan de uitlevering nog niet plaats vond. Vermoedelijk heeft bij de regeling de bedoeling voorgezeten mogelijke verkeerde practijken te keren. Daarnaast is getracht voor bedoelde goederen op deze wijze een kunstmatige verlaging van het prijsniveau te verkrijgen door het opnemen van de vertragsfactor, waarop ik in het voorgaande reeds doelde. Een vertraging, waarbij een nieuwe prijsstijging op de inkoopmarkt eerst ter verkoopmarkt kan worden doorberekend, nadat de in het bedrijf *aanwezige* voorraden zijn verkocht. Om aan dit voorschrift te ontkomen, heeft de practijk — vindingrijk als steeds — alreeds een eenvoudige „oplossing” gevonden, n.l. door van de in nota zijnde goederen, welke tegen hogere prijzen werden ingekocht, uitlevering van een deel, wellicht slechts van enkele exemplaren te vragen. Ik blijf buiten de beoordeling van de wetmatigheid van deze handelwijze; ik wil slechts opmerken, dat de bepaling aldus op een economisch rationele wijze wordt gehanteerd.

Sprekende over een onderwerp als het onderhavige loopt men de kans verkeerd te worden verstaan. Ik wil naar voren brengen, dat ik een open oog heb voor het sociale belang van een prijsverlaging van tal van belangrijke goederen, waartoe de textielgoederen ongetwijfeld moeten worden gerekend. Men dient zich echter wel bewust te zijn van het middel, waarvan men zich, om dit te bereiken, heeft bediend. Door van de technische voorraad uit te gaan heeft men een deel van de gevolgen van de prijsverhoging ten laste van het bedrijf gebracht. Er is aanleiding om dit te onderstrepen, omdat het gevaar aanwezig is, dat in de uitvoeringsmaatregelen per analogie ook voor andere goederen de normale voorraden in de zin van technische voorraden zullen worden geïnterpreteerd. Voor het overige dient te worden vastgesteld, dat, zelfs wanneer de bepalingen, als in de bedoelde Prijsbeschikking neergelegd, in de zin van economische voorraden zouden worden gehanteerd, nog niet voldaan is aan de voorwaarde, welke de toepassing van de theorie der vervangingswaarde stelt. Niet de hoogste (in geval van prijsdaling laagste) prijs van de economische voorraad is bepalend, maar de prijs op de inkoopmarkt op het moment van de ruil, dat is het moment, waarop het goed ter verkoopmarkt wordt aangeboden. Het is wellicht nuttig er op te wijzen, dat evenmin de prijs, waartegen de facto zal worden vervangen, relevant is. Beslissend is uitsluitend de vervangingsprijs op het moment van de vaststelling van de prijs van het goed op de verkoopmarkt.

Deze laatste opmerking brengt mij naar de duurzame productiemiddelen. Bij deze middelen spreekt het wel zeer duidelijk, dat de aanschaffingsprijzen in het verleden betaald, voor het heden niet de maatstaf kunnen vormen voor de kosten van de aanwending dezer middelen. Dat de juist-

heid van deze uitspraak algemeen wordt aanvaard, mocht ik onlangs ervaren op een internationale bespreking, waarbij vertegenwoordigers van een groot aantal West-Europese Staten aanwezig waren en waarbij de vervangingswaarde unaniem en vrijwel zonder discussie als algemene grondslag van de waardering van de productiemiddelen werd aanvaard en van de duurzame bedrijfsmiddelen in het bijzonder. Deze ervaring was voor mij bijzonder leerrijk. Zij heeft mij geleerd, dat de leidende gedachte van de vervangingswaarde niet als een leerstuk moet worden beschouwd van een bijzondere School, maar dat deze gedachte in vele landen een economische leerstelling vormt, aan de juistheid waarvan niet wordt getwijfeld. Met de stijging van de vervangingsprijzen zijn de kosten, verbonden aan het gebruik van de ter beschikking staande middelen toegenomen. Deze hogere kosten zullen in de verkoopprijzen een vergoeding moeten vinden, wil een adequate vervanging van de bij de voortbrenging verbruikte capaciteit verzekerd zijn.

De invloed van een prijsstijging doet zich bij de duurzame productiemiddelen aan twee zijden gevoelen, een gevolg van de gebondenheid van de voorraad werkeenheden van deze productiemiddelen. Allereerst betekent een stijging van de vervangingsprijs van het productiemiddel een hogere waarde, welke aan de nog beschikbare werkeenheden moet worden toegekend. Het zal niet nodig zijn nader te betogen, dat de vermogenstoename, welke door deze waardestijging ontstaat, niet als winst kan worden beschouwd, omdat deze toename — zoals ik het pleeg uit te drukken — ligt onder de klem van de vervangingsverplichting. Vertering toch van deze toename zou betekenen een vertering van het fonds van kapitaalgoederen zelve, dat de bron vormt van het inkomen. Tot zover is er geen verschil tussen duurzame productiemiddelen en de voorraden der overige (vlottende) middelen. Het vraagstuk krijgt bij de duurzame middelen echter nog een ander aspect, doordat de stijging van de vervangingsprijs niet alleen haar invloed doet gelden op de nog aanwezige, maar ook op de in het verleden reeds verbruikte werkeenheden. Als gevolg van de ondeelbaarheid van de voorraad kan deze slechts in zijn geheel worden vervangen, zodat de verhoogde vervangingsprijs zich ook doet gelden voor dat deel van de voorraad werkeenheden, dat reeds werd verbruikt. Doordat afzonderlijke vervanging van de werkeenheden niet mogelijk is, bestaat ten opzichte van de reeds verbruikte werkeenheden een vervangingsverplichting, waarvan de grootte afhankelijk is van de vervangingsprijs. Hierop doelde ik, toen ik zeide, dat de uitgestelde vervanging, welke bij de duurzame productiemiddelen onvermijdbaar is, tot een positie leidt, welke in haar gevolg gelijk staat met een negatieve economische voorraad. De hogere waardering van de vervangingsverplichting als gevolg van de prijsstijging moet als een verlies worden aanvaard. Het moge wellicht moeilijk vallen om dit verlies te onderkennen en te aanvaarden. Het valt niet weg te redeneren; het is economisch onontkoombaar.

Dat de toepassing van het bovenstaande beginsel in de praktijk van het bedrijfsleven mede en in het bijzonder onder invloed van de regelingen bij de winstbelasting gesteld, in het algemeen nog ver te zoeken is, zal niet nader behoeven te worden uiteengezet voor degene, die zich met deze materie vertrouwd gevoelt. Dat de bedrijven door het geheel van maatregelen niet in de gelegenheid worden gesteld een compensatie van deze verliezen toe te passen, vormt in mijn ogen een van de ernstige symptomen van de huidige economische toestand van ons bedrijfsleven. Ik heb

het gevoel een harde waarheid neer te schrijven wanneer ik zeg, dat de jaarrekeningen van het merendeel van onze Nederlandse bedrijven een geflatteerd beeld vertonen, doordat merendeels de invloed van de vervangingsverplichting daarin niet tot uitdrukking wordt gebracht of daarmee niet voldoende rekening is gehouden. Dat deze omstandigheid zich bij de noodzakelijke vervanging hoe langer hoe meer zal doen gevoelen, laat voor mij geen twijfel. De moeilijkheden van de financiering, welke zich onder invloed van de gestegen vermogensbehoeften voordoen, vinden hier voor een belangrijk deel hun oorsprong.

Wil — gelijk de Memorie van Toelichting van de Belastingherziening 1950 dit wenst — „het cardinale belang van een noodzakelijke vernieuwing van het productie-apparaat” verzekerd zijn, dan zal dit belang, gelijk in deze Memorie geschiedt, niet tegen de toepassing van de vervangingswaarde moeten worden gekeerd, maar als een krachtig argument ervoor moeten worden aangevoerd. Het aanvaarden van een verliescompensatie met het oog op de gestegen vervangingsverplichting vormt voor deze vernieuwing een noodzakelijke voorwaarde. Zolang het bedrijfsleven de mogelijkheid van verliescompensatie mist, staat vrijwel slechts één middel ten dienste, n.l. voorzover de winst dit toelaat extra te reserveren, aangenomen althans, dat de rentabiliteitsuitkomsten van het bedrijf het nakomen van de vervangingsverplichting economisch verantwoord doen zijn. De omstandigheden liggen wel zeer ongunstig! De wanverhouding van winstmogelijkheid en vervangingsverplichting biedt weinig uitzicht op een bevredigende oplossing langs deze weg. Andere wegen om tot vervanging en uitbreiding te komen staan nauwelijks open. Van de mogelijkheid van het opnemen van nieuw vermogen ziet het bedrijfsleven zich, bij de vermogensschaarste in Nederland, vooral van het risicodragend vermogen, practisch afgesloten. Andere financieringsmogelijkheden, zoals het opnemen van onderhandse leningen dreigen het bedrijf nog verder in het labyrinth te brengen.

Aan alle zijden staat het bedrijf in een dwangpositie, die door het samenstel van vigerende bepalingen in hoge mate is versterkt. Het zal nodig zijn, dat men de doek voor de ogen wegneemt. Wie de eieren wil hebben, moet de kip niet slachten. Zo men de productiviteit wil opvoeren, waarvan de Regering telkenmale weer de noodzakelijkheid heeft beklemtoond, zal men het productiekapitaal niet mogen opteren. In haar economisch beleid zal de Overheid — zoveel als de omstandigheden het haar veroorloven — de voorwaarden moeten scheppen om voor het bedrijfsleven de noodzakelijke vervanging van zijn vlottende en duurzame bedrijfsmiddelen mogelijk te maken, wil voorkomen worden, dat het maatschappelijke productie-apparaat als bron van ons nationaal inkomen met afbrokkeling, ja zelfs met een desastreuze intering wordt bedreigd. Een politiek, welke zou nalaten de redelijke waarborgen voor de vervanging te scheppen, zou in haar gevolgen moeten worden gelijkgesteld met een politiek van een maatschappelijke roofbouw, welke leidt tot een uitputting van het in onze volkshuishouding nog ter beschikking staande productievermogen. Inderdaad — wij kunnen het de Memorie van Toelichting nazeggen — de noodzakelijke vernieuwing is een cardinaal belang! Om dit belang te dienen zal men echter een andere weg moeten inslaan dan de Memorie aangeeft. Juist met het oog op dit belang is het een eis, waaraan niet te ontkomen valt, dat in de prijspolitiek en in fiscale politiek de toepassing van het beginsel van de vervangingswaarde wordt toegelaten en zulks niet alleen voor de vlottende goederen, maar — het zij met nadruk gezegd — ook voor de duurzame bedrijfsmiddelen.